

NIEUWSBRIEF VOOR LEDEN
STICHTING RUITERSPOREN

het RUITERTJE

25

7 MAART 2017

JAARGANG 7

STICHTING RUITERSPOREN
DORPSWEG 53
9798 PD GARMERWOLDE

Reageren?

info@ruitersporen.nl
050-5423919

Het is de afgelopen periode stil gebleven maar dat betekent niet dat er niets gebeurt op stamboomgebied! Integendeel, ik ben zelfs zeer druk bezig geweest!

In het vorige **RUITERTJE** kondigde ik het onderzoek aan naar de Gelderse Ruters. Daar heb ik het de afgelopen tijd flink druk mee gehad, en ik vertel graag hoe de zaken er nu voor staan.

Jaap Ruyter, voorzitter

(DE) RUYTER

◆
Weet je iemand die vást geïnteresseerd is in onze familie(stamboom)?

Stuur hem of haar dit **RUITERTJE!**

Hier word je lid :

<http://www.ruitersporen.nl/stichting/register.php>

◆ DE STAMBOOM OP DE WEBSITE

Sinds enige jaren is bekend dat onze stamvader **Jan Sijmons** heette. Zijn vijf zonen – Claes, Coop, Marten, Sijmon en Jan - moeten rond 1620 geboren zijn. Volgorde en plaats van geboorte zijn onbekend. Het ligt voor de hand dat er ook wel dochters geweest zijn, maar van hen ontbreekt elk spoor.

Maar in oude notariële akten komen we wél andere Ruijters in de omgeving van Blokzijl tegen die we vergeefs zoeken in het nageslacht van Jan Sijmons. De kans dat het desondanks wel degelijk familie is, is groot. Immers, het gebruik van achternamen was in deze omgeving hoogst ongebruikelijk. Dan ligt het voor de hand dat personen met dezelfde achternaam familie van elkaar zijn. Daar komt nog bij: de naam Jan komt in alle fragmenten veelvuldig voor.

We moeten de familierelatie dus verder terug zoeken, niet in het nageslacht van Jan Sijmons maar terug in de tijd, bij zijn vader of grootvader of zelfs overgrootvader.

Zo heb ik eertijds een hypothetische reconstructie van het voorgeslacht van Jan Sijmons gemaakt, waarin alle gevonden Ruijters uit deze omgeving voorkomen. Deze reconstructie moet met de nodige scepsis bekeken worden, want voor het kloppend maken zijn 'tussenpersonen' nodig (de missende stukjes van de puzzel) van wiens bestaan we geen enkel bewijs hebben.

Het leek me beter om de reconstructie duidelijk te scheiden van de 'bewezen' stamboom. De 'tussenpersonen' heb ik in **magenta** weergegeven.

Ik heb de reconstructie op de website nu aangepast, en die ziet er nu zo uit:

II.b **Jan JANS**, geboren circa 1545, zoon van **Jan NN** (zie I.a)

Kinderen:

1. **Sijmon JANSEN**, geboren circa 1570.
2. **Jan Jans RUIJTER**, geboren circa 1570.

III.c **Sijmon JANSEN**, geboren circa 1570, zoon van **Jan JANS** (zie II.b)

Kind:

1. **Jan SIJMONS**, geboren circa 1595, overleden voor 1645 **zie tak Jan Sijmons (Ruijter)** →
Jan Simons wordt genoemd bij het huwelijk van zijn zoon Sijmon Jansen in 1645. Hij is dan al overleden.

III.b **Jan Jans RUIJTER**, geboren circa 1570, zoon van **Jan JANS** (zie II.b)

Gehuwd circa 1595 met **Ava JANS**, geboren circa 1570

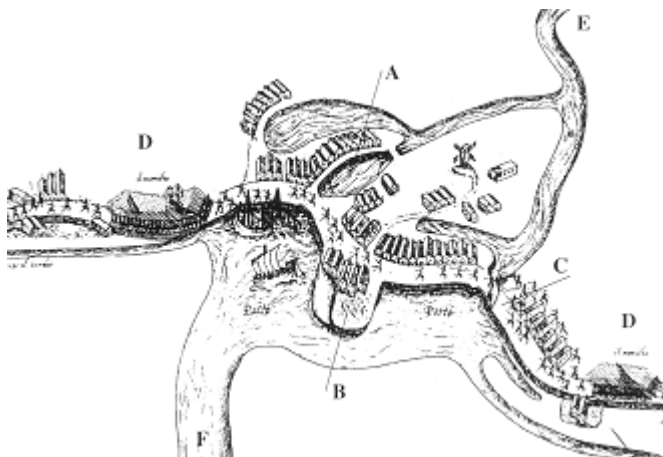

◆ HET GESLACHT RUYTER UIT ZUTPHEN

Het idee dat onze familie afstamt van - wat ik dusver de *Gelderse Ruters* noemde - leeft bij mij nog volop. Maar ik heb inmiddels niet meer de illusie dat dit snel uitgezocht kan worden; dit wordt een meerjarenplan.

Zoals bekend woonde er in 1562 een **Johan Ruter** in Muggenbeet. Het kan ook zijn dat hij het genoemde perceel alleen in bezit had. In 1562 bestond Blokzijl overigens nog nauwelijks; dit kaartje is van 1570:

Op de kaart loopt de oude zeedijk van links naar rechts en we vinden een concentratie van bebouwing rond de Steenwijkerzijl (A), waar schepen gescht kunnen worden. De Vollenhoofse zijl (bij C) is puur een sluis voor de afwatering.

Sinds een tiental jaren was dankzij het graven van het Moddergat het gehucht Muggenbeet steeds belangrijker geworden. De gegraven turf uit het gebied van de Weerribben werd hier overgeladen op grotere schepen waarmee de Zuiderzee overgestoken kon worden. Muggenbeet werd dus een belangrijke stapelplaats, en wellicht is dit de reden dat genoemde Johan Ruter hier een perceel land in bezit had.

Als we in onze eigen stamboom kijken, dan kan Johan wellicht onze hypothetische stamvader **Jan** zijn, waarvan we schatten dat hij rond 1520 geboren is.

Maar waar komt Johan vandaan?

Het is meerdere malen genoemd dat het bezit van een achternaam in dit gebied volkomen vreemd was. Dit duidt er in ieder geval op dat Jan, of zijn voorouders, uit een andere gedeelte van de Nederlanden afkomstig zijn.

En een goede kandidaat is hierbij Zutphen. Zoals bekend ligt Zutphen aan de IJssel en heeft wat dat betreft een prima verbinding met Blokzijl (via de IJssel, het Zwarte Water en de Aremberger Gracht).

In deze Gelderse stad heeft eeuwenlang een familie Ruyter (van alle spellingsvarianten houd ik het maar bij deze) gewoond en als eerste stap heb ik me voorgenomen om deze familie goed in kaart te brengen.

Een bijzonder gelukkige omstandigheid is dat het Regionaal Archief Zutphen (<http://www.regionaalarchiefzutphen.nl/>) van een aantal interessante archieven informatie op het internet heeft gezet.

In deze archieven komt de naam Ruyter (in al zijn verschijningsvormen) veelvuldig voor. Het rangschikken van de gegevens en het in elkaar puzzelen van de stamboom Ruyter is een enorm karwei, maar ik ben hiermee intussen aardig gevorderd.

Opvallend is het dat de voornamen **Gerrit**, **Henrick** en **Johan** bijzonder vaak voorkomen. Dat maakt het allemaal nog weer ingewikkelder, maar pleit er wel voor dat het hier om één enkele familie gaat. Overigens, voor Gerrit kun je ook Gheert, Gert, Garrit etc lezen. De namen Johan en Jan worden eveneens door elkaar gebruikt.

Op dit moment heb ik alle gegevens doorgenomen en op basis daarvan een overzicht van het geslacht Ruyter kunnen maken. Dit is nog lang niet compleet, want in plaats van één stamboom zit ik met vijf stamboomfragmenten. De grote puzzel is nu om deze fragmenten samen te smeden tot één geheel.

Zie de stamboom geslacht Ruyter:

<http://www.ruitersporen.nl/archief/archief.php?page=1&item=2>

Zoals ik op de website ook aangeef: deze stamboom is zeer voorlopig en wordt voortdurend bijgewerkt.

◆ BLOKZIJL EN ZUTPHEN IN DE 80-JARIGE OORLOG

Met de slag bij Heiligerlee in 1568 laten we meestal de 80-jarige oorlog beginnen, de opstand van de Nederlanden tegen hun landsheer Filips II van Spanje.

Deze Filips II was een verwoed bestrijder van het protestantisme, dat vooral in de Noordelijke Nederlanden steeds meer aanhangers kreeg. In de Noordelijke Nederlanden nam de vervolging van de ketters steeds gewelddadiger vormen aan, waardoor de weerstand tegen het katholieke gezag alleen maar toenam.

In 1566 barstte de bom. Overal in het land bestormde een woedende meute de katholieke kerken en kloosters en richtte omvangrijke verwoestingen en vernielingen aan: de Beeldenstorm.

Filips II reageerde door Alva met een leger van 10000 man naar de Nederlanden te sturen om de orde te herstellen. Onder Alva als landvoogd nam de vervolging van de ketters nog meer toe, en de strijd verhardde voortdurend. De protestanten verenigden zich.

In 1568 vallen de opstandelingen met een leger vanuit Duitsland ons land binnen. Ze winnen de slag bij Heiligerlee, maar trekken zich meteen terug. Meer gevolgen heeft de inname van Den Briel door watergeuzen in 1572 gehad; het echte begin van de opstand. De steden Zutphen, Kampen, Zwolle en Steenwijk vallen snel in de handen van de opstandelingen.

Zutphen

De troepen gedragen zich, vooral in Zutphen, bijzonder ordeloos. Er zijn veel vernielingen, kloosters en kerken worden geplunderd en verwoest, priesters vermoord.

De reactie van Alva laat niet lang op zich wachten. Nog in hetzelfde jaar heroverft het Spaanse leger de stad Zutphen en een aanzienlijk aantal inwoners wordt vermoord. Schattingen spreken van circa 500 doden. In de stad worden veel vernielingen aangericht.

In 1577 verlaten de Spanjaarden de stad, maar laten een katholiek stadsbestuur achter.

In 1579 grijpen de protestanten weer de macht, maar reeds in 1583 is Zutphen weer stevig in Spaanse handen.

Pas in 1591 veroveren de Staatse troepen de stad opnieuw en definitief. **Het grootste deel van de bevolking is dan al weggetrokken.**

Steenwijk

Steenwijk wordt in 1582 door Spaanse troepen veroverd, en blijft tot 1592 vast in Spaanse handen. In Steenwijk wordt een aanzienlijk leger gestationeerd, dat een bedreiging vormt voor Noord-Nederland. Dit is een belangrijke reden geweest om de schans van Blokzijl uit te bouwen tot een fortesse.

Blokzijl

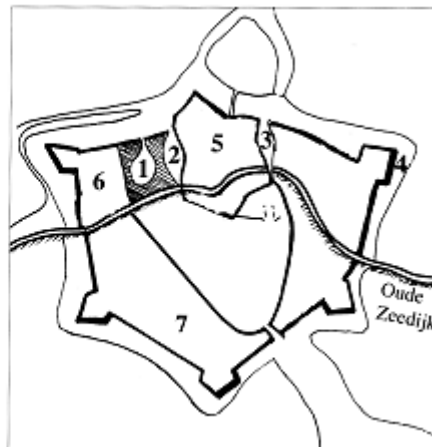
Terug naar 1573. In dit jaar wordt het prille stadje tussen de beide zijlen omgebouwd tot een versterking met een schans. Deze schans is van strategisch belang omdat hiermee de toegangsweg over water naar Steenwijk gecontroleerd wordt. Het zeker stellen van de afvoer van de turf uit dit gebied speelt ongetwijfeld ook een belangrijke rol. Blokzijl fungeert dus zowel als vooruitgeschoven handelspost als ook verdedigingswerk.

In de jaren 1580 - 1590 wordt de kleine schans uitgebreid tot een redelijk groot fortresse, en **vindt er een grote instroom van nieuwe bewoners plaats.**

Blokzijl 1621

- 1 Oude kern met kolk*
- 2 Het oude verlaat (sluis)*
- 3 Het latere verlaat (sluis)*
- 4 Schans*
- 5 Bebouwing 1568-1580*
- 6 Oud Noord*
- 7 Nieuw Noord*

Vrijwel uit het niets verrees tussen 1580 en 1590 de vesting (forteresse, schans). Bouwer was veldheer Diederick Sonoy die in opdracht van Prins Maurits ook de plaatsen Bourtange, Elburg, Alkmaar van bolwerken voorzag.

Bij [5] Bebouwing 1568 – 1580 is uit de zeshoekige stervorm nog de eerste schans van Blokzijl herkenbaar.

De eerste gildebrief (het reglement) van het Grootschippersgilde dateert uit 1591. Het grootschippersgilde houdt zich met name bezig met het vervoer van turf naar de Hollandse steden aan de overkant van de Zuiderzee.

Samenvattend

In de periode 1572 tot 1591 is een groot deel van de bevolking van Zutphen die stad ontvlucht. We mogen aannemen dat dit met name protestanten zijn geweest. Zij zochten een veilige plek, waar ze zonder kans op vervolging hun geloof konden belijden.

Dan was Blokzijl zeker geen slechte keuze. Het was redelijk snel te bereiken over water, en het was niet voor niets thuishaven van de Geuzenvloot.

Dat Blokzijl zoveel nieuwe inwoners trok had ook zeker te maken met de economische mogelijkheden; reeds in 1562 hadden de Zutphense Ruyters hier al bezittingen (in Muggenbeet).

Historisch gezien kan het best zijn dat leden van het Zutphense geslacht Ruyter hun toevlucht zochten in het vrije, protestantse (gebied rond) Blokzijl. De periode rond 1585 lijkt hiervoor het meest aannemelijk.

